KARKSI SÕNA

• Karksi valla infoleht • Nr. 2 (126) Veebruar 2006 •

Sõnumeid

Pollis talv ja tore jää, uisutada ülihää!

Olgu väljas külm või tuisk
Välgub hokikepp ja uisk

Koolivaheajal oli lastel lõbu laialt. Liuväli lausa tõmbas lapsi oma värviliste tuledega, mis lumepinnal helkisid nagu virmalised. Kostis muusikat, laste kilkeid ja naeru. Külavanem Kalle Peigi ja noorteühenduse "Loovus" koostööna oli Pollis valmis saanud liuväli.

Külavanem on muretsenud ka kümme paari uiske, mida Polli noored saavad laenutada. Uisusaabaste hea kvaliteet tagab ka kindla uisusammu.

Hea on näha, kui lapsed liuväljal uisutavad. Enamus noori kipub liialt kaua arvuti taga istuma. Ja tore, et on jälle üks vaba aja veetmise ja noorte kokkusaamise koht olemas.

Alvi Jelisejeva

• **Polli liuväljal on külavanem Kalle Peik oma poja Karliga.**
LIINA SOOSAARE foto

Noorteteater toob lavale noorteetenduse

20. veebruaril kell 19 loodab Karksi Valla Kultuurikeskuse Noorteteater jõuda laiema vaatajaskonna ette oma kolmanda etendusega. Seekord on tegemist noortekomöödiaga „Omamoodi pardipoeg", mille kirjutas ja seadis lavale Silvia Soro. Esietendus sobib suurepäraselt sõbrapäeva ja vabariigi aastapäeva vahele.

Lugu räägib ühe Eesti väikelinna noortest, nende unistustest, sõprusest, armumistest ja väga erinevate inimesehakatiste koostöö võimalikkusest hoolimata tekkinud vastuoludest. Etenduses lööb kaasa 30 kohalikku 8—18 aasta vanust noort.

Ootame etendust vaatama eelkõige noori, kellele see romantilisirooniline tragikomöödia võiks pakkuda äratundmisrõõmu ja mõtlemisainet. Samas on väga teretulnud ka vanem vaataja, kellel on soov noorte tegemistele kaasa elada ja saada üht võimalikku vastusevarianti küsimusele, millised need tänapäeva Eesti noored siis ikkagi on.

Loodame, et etenduses kõlav noortemuusika kedagi saalist põgenema ei sunni.

Olgu veel öeldud, et kuigi näidend on suuresti inspireeritud aastasest koostööst kohalike noortega ja nende kaasabil sündinud, on tegu siiski väljamõeldise ja veidi karikatuurse üldistusega. Pole mõtet otsida kohalike elanike hulgast etenduse tegelaste prototüüpe ja sisust viiteid toimunud sündmustele.

Järgmised etendused loodame mängida teatrikuul Viljandis toimuval maakondlikul kooliteatrite festivalil ja naljakuu algul kohalikul noorteüritusel.

Jälgige reklaami!

Silvia Soro

Külm maleturniir Karksi-Nuias

21. jaanuaril toimus neljandat korda välkmaleturniir Karksi valla auhindadele. Tänu vallavolikogu esimehe Heino Luige ning väsimatu malemehe ja organisaatori Ivan Mõndresku ettevõtmistele ei ole omaaegne tuntud malekeskus Karksi-Nuia veel Eesti malekaardilt kadunud.

Nii olid tänavusel turniiril osavõtjate hulgas vabariigi valitsev meister Meelis Kanep, Viljandimaa esimaletaja, eelnimetatu vend Siim Kanep, vabariigi naiste meistrivõistlustel kiirmales hõbemedali võitnud nooruke Tuuli Vahtra jt.

Pakane oli tunduvalt vähendanud osavõtjate arvu, paljud tulijad teatasid oma loobumisest. Kohalolijad trotsisid aga külma, sest volikogu koosolekute saalis, kus mängud toimusid, oli vaid 8 kraadi sooja.

Välkmale on tuline ja emotsionaalne mäng ning nii said ka pealtvaatajad oma osa, nähes viimaste sekundite tulevärki.

Ettearvatult ja ülekaalukalt võitis turniiri vabariigi meister Meelis Kanep, teine koht läks Siim Kanepile ja kolmas Viljandimaa paremikku kuuluvale Tanel Kuldsepale.

Kohalikke malemehi võttis osa ainult kaks. Ivan Mõndresku ja Paul Põder on kahjuks peaaegu ainsad, kes võtavad osa maakondlikest maleüritustest, nii oli ka seekord. Mõlemad maletasid tublilt, eriti Ivan Mõndresku, kes suutis neljaringilisel turniiril võita ka korra vabariigi meistrit.

Eugen Jents

Loodusfilmid ja mitte ainult...

4. märtsil algusega kell 16 toimub kultuurikeskuses "Looduse õhtu". Näha saab loodusfilme "Fossiilide imepärane maailm", "Maavärina lugu", "Järvemuda raamat", "Looduse jõud", "Aastaaegade meeleolus" ja "Kaali meteoriit". Filmiprogrammi lõpetab film "Karksi — vanapaganate maa".

Veel saab näha geoloogilisi leide Karksi-Nuia ürgorust nii sõnas kui pildis. Vaatamiseks on üles pandud näitus "Ehted meteoriitidest ja rändkividest" ning näitus kivististest meil ja raja taga, samuti on võimalus näha unikaalseid meteoriidikilde (Kaali, Sihhote-Alini jt.).

Tutvuda saab teleskoobiga. Selge ilma korral on võimalus vaadata läbi teleskoobi tähistaevast.

Kohal on Geoloogia Instituudi töötajad, kes näitavad ja selgitavad ning on valmis vastama kõikidele esitatud küsimustele. Täpsem info juba 4. märtsil kohapeal.

Õhtut korraldab ja juhib Mati Viiul.

Mati Viiul

• **"Omamoodi pardipoja" tegelaskond.** ENELI PÕDRA foto

ON AEG MÕELDA KEVADELE

Veebruaris on kalendris mitu tähtpäeva — 2. veebruaril küünlapäev, 9. veebruaril luuvalupäev, 14. veebruaril valentini- ehk sõbrapäev, 22. veebruaril peetripäev, 24. veebruaril madisepäev ja 28. veebruaril vastlapäev —, mis on seotud nii rahvatraditsioonide kui ka kiriklike kommetega.

Küünlapäeva teatakse talvepoolituspühana, mil pool inimeste ja loomade toidust pidi alles olema. Töökalendris algas kangakudumine küünlapäevast ja kestis jüripäevani. Küünlapäeva ilma seostati suve ja viljasaagiga. Kui küünlapäev oli selge, siis pidi tulema hea ja soe suvi, kui sajune, siis vihmane suvi.

Luuvalupäeval tuli hoiduda tantsimisest, jooksmisest ja töötegemisest, et mitte koormata luid ja lihaseid.

1980-ndate aastate lõpust alates on meil hakatud märkama valentinipäeva, mis algselt oli pühendatud armastusele ja kallimatele, kuid praegu on selle ka sõbratunded ning lähedaste inimeste meelespidamine. Seda päeva iseloomustab rikkalik sümboolika (Cupido — Venuse poeg, südamekujutised, punased roosid, pits, armusõlmed ja tuvid), mis pakub suuri võimalusi meisterdamiseks, aga ka kaubandusele.

Peetripäeval hakkasid allikad külmuma, kuid meri sulama. Madisepäeva kombestik on seotud putukate ja ussidega: kuidas käituda, et kapsad, herned ja oad ei läheks suvel kasvuajal ussitama, ning kuidas vältida ussidega kohtumist. Kui madisepäeval sajab, siis tuleb suvel palju parme jne.

Kõige laiemalt on tähistatud vastlapäeva. Selle kombestik on seotud maaharimisega (pikad liud — pikad linad) ning seajalgade, soolaubade, hernesupi ja vastlakuklite söömisega.

Rahvakombed osundavad, et suvistele töödele mõeldi juba talvel. Et oleme oma juurtelt maarahvas, siis meie seas on ka praegu rohkesti loodust armastavaid inimesi, kes tegelevad põllumajandusliku tootmise, aiamaa ja iluaiandusega ning kellele läheb korda ümbritsev keskkond.

Neid inimesi on püüdnud organiseerida ning neile pakkuda eneseharimist ja silmaringi laiendamist Karksi-Nuia Aianduse ja Mesinduse Selts. Ka tänavu korraldatakse märtsis ja aprillis mitu õppepäeva ning sõidetakse Tartu maamessile, juunis tuleb ekskursioon Lätimaa parkidesse ja Babite rododendroniaeda, järgnevad sõidud Põlva- ja Võrumaa turismitaludesse ning Abja ja Karksi valla suurematesse taludesse.

Meil tegeldakse rohkelt mesindusega, mille edukusele on palju kaasa aidanud Antu Rohtla ja Aleksander Kilgi igakevadised loengud. Selle talve esimene loengupäev on 25. veebruaril kell 10 kultuurikeskuse Sinises saalis. Samas vahetatakse vaha kunstkärje vastu.

Veel seltsi liikmetele teadmiseks: üldkoosolek toimub 9. veebruaril kell 16 kohvikus "Heim".

Saida Lokk

• **Küünlapäeva teatakse ka talvepoolituspühana.**
MARGUS MÕISAVALLA foto

EESTI PÄEVALEHT ESITLEB: KÜLAUUDISED

Mais 2005 käivitunud ja lugejatelt tunnustuse saanud rubriik "Külauudised" tõestab, et oleme huvitatud kõigest, mis Eestimaal sünnib. Tegemist on lühiuudiste rubriigiga, kus avaldame kohalikku infot ehk uudiseid küladest, seltsidest, ühingutest ja ühistutest, koolidest, kirikutest, raamatukogudest ja klubidest — üldse valdades ja maakondades toimuvast.

Meid huvitavavad kõikvõimalikud külaelu helged sündmused, näiteks·kaupluse, tsehhi või firma avamine, nurgakivipanek, külla saabunud investeeringutest rääkimata, koolile katuse panek, bussijaama rajamine, kiigeplatsist ja kultuurima- ja võõpamisest rääkimata, külaseltsi vahva õhtu, taidlejate simman, eriline ettevõtmine kohalikus koolis, memmede korraldatud käsitöönäitus, taatide lõõtspilliõhtu, lisaks noorte erilised tegemised·ning miks mitte ka vinged endi ehitatud masinad, suur rottide ränne ja kolme peaga vasikas, tantsida oskavast kassist ja hiiglama pikast päevalillest rääkimata. Püüame jõudumööda ka külarahva muresid leevendada.

Et kõik see oluline lehes kenasti ära trükitud saaks, andke toimuvast teada nii: panete täpselt kirja, kus maakonnas, vallas ja külas mis olulist toimuma hakkab (või toimus) ning panete täpselt kirja korraldajate nimed ja tiitlid.

Mida varem te kirjutate, seda parem! Kokku neli-viis lauset ehk umbes 500 tähemärki, ei enam, sest leht pole kummist ja paljud külad ootavad samuti, et nendegi info lehte jõuaks. Ja kui see on tehtud, siis lisage kindlasti oma e-posti aadress ja telefoninumber, et saaksime vajaduse korral kontakti võtta. Siis saatke teade e-posti aadressile kohalik@epl.ee.

Tore, kui saate lisada ka mõne pildi. Neid nagu uudiseidki võtame vastu e-posti aadressil kohalik@epl.ee. Ärge unustage lisada, kes pildistas ja kes või mis on fotol. Kui võimalik, tuleks pildistada võimalikult suure resolutsiooniga ning pildi suurust saatmisel mitte vähendada.

Uudiste ja teadete avaldamise eest raha maksta pole vaja.

Täiendav info: telefonid 322 3487 ja 501 2487; e-post rein.sikk@epl.ee; kirjad Tallinna 15, Rakvere 44306.

Rein Sikk,
projektijuht

KARKSI VALLAVOLIKOGUS

18. jaanuari istungil

Volikogu istungist võtsid osa volikogu liikmed Jüri Eesik, Katrin Kivistik, Liidia Klaas, Harri Kunimägi, Endel Lepik, Leo Liiber, Raivo Lill, Heino Luik, Reevo Maidla, Leili Nael, Kalle Peik, Olavi Pilk, Maire Sala, Enn Sarv, Raimo Sarv, Tarmo Simson, Urmas Villbach ja vallavanem Arvo Maling.

❖ Arutati korrakaitse olukorda Karksi vallas 2005. aastal ja teisel lugemisel oli valla 2006. aasta eelarve projekt.

❖ Muudeti Karksi Vallavolikogu 2003. aasta 19. veebruari määrusega nr. 11 kehtestatud Karksi Vallavalitsuse ja hallatavate asutuste töötajate töötasustamise aluseid ja kehtestati palgaastmestikule vastavad uued kuupalgamäärad.

❖ Otsustati ehitada välja ruumid hooldekodu tarbeks Karksi lasteaedalgkooli endises hoones ja eraldada valla 2006. aasta eelarvest 200 000 krooni ruumide rekonstrueerimise omapoolseks kaasfinantseerimiseks.

❖ Kinnitati Karksi valla teenetemärgi kirjeldus järgmiselt: teenetemärk on 35 mm läbimõõduga reljeefne, kahekihiline emailitud ja oksüdeeritud hõbemärk, mille keskele on kinnitatud Karksi valla vapp. Märk meenutab rõngasristi ja dekoor kordab Karksi valla vapi hundinuia lehemotiivi. Risti ülemisel harul on tekst "Karksi vald".

❖ Kinnitati Karksi valla aukodanikule antava elutöö preemia suuruseks 26 000 ja Karksi valla teenetemärgi kavalerile antava preemia suuruseks 6500 krooni.

KARKSI VALLAVALITSUSES

9. jaanuari istungil

Vallavalitsuse istungist võtsid osa vallavalitsuse liikmed Pjotr Krjutškov, Arvo Maling, Andi Sõmmer, Urmas Suurpuu, Peeter Uisk ja vallasekretär Inge Dobrus.

❖ Lõpetati kahe isiku üle seatud hooldus seoses nende surmaga.

❖ Otsustati pikendada füüsilisest isikust ettevõtja Valdur Ööveliga sõlmitud õpilasteveo lepingut kuni 2006. aasta lõpuni.

❖ Arutati Karksi valla 2006. aasta eelarve projekti tehtud parandusi ja täiendusi ning otsustati esitada muudatusettepanekud volikogule.

❖ Otsustati esitada volikogule eelnõu vallavalitsuse ja hallatavate asutuste töötajate töötasustamise aluste muutmiseks 1. jaanuarist 2006.

❖ Anti projekteerimistingimused Tuhalaane II F1 15/0,4kV mastalajaama M50kVA ja 15 kV elektriõhuliini 0,6 km projekteerimiseks osaühingule "Jaotusvõrk".

❖ Anti ehitusluba Mart ja Ants Sähkale elamu ehitamiseks Lõõvi kinnistule Morna külas ning kirjalik nõusolek Tuve Ottsonile puukuuri ehitamiseks Linnutare kinnistule Polli külas.

❖ Anti kasutusluba aktsiaseltsi "Nuia PMT" hüdraulikatsehhi tootmishoonele Ettevõtluse 1 kinnistul ja osaühingule "Jaotusvõrk" Karksi-Nuia elektrivarustuseks Kivistiku-Nuia alajaamale ja Tartu–Pärnu mnt. kaabelliinidele.

❖ Kinnitati maa ostueesõigusega erastamise tingimused: Olev Tiit 21 m² maad garaaži juurde Karksi-Nuias Aia t. kv. nr. 19, krunt nr. 85.

23. jaanuari istungil

Vallavalitsuse istungist võtsid osa vallavalitsuse liikmed Pjotr Krjutškov, Arvo Maling, Andi Sõmmer, Peeter Uisk ja vallasekretär Inge Dobrus. Istungilt puudus Urmas Suurpuu.

❖ Nõustuti Jaak Põldma sooviga jagada Lilli külas Suuresilma Peetri kinnistu kaheks ja anti katastriüksustele nimed Suuresilma Peetri ja Mõtuse.

❖ Nõustuti Milvi Kurna, Ene Kiisleri ja Erna Kiviti sooviga jagada Ainja külas asuv Toonimäe kinnistu kaheks ja anti katastriüksustele nimed Toonimäe ja Järveveere.

❖ Kinnitati maa ostueesõigusega erastamise tingimused: Anti Laanemets erastab plaanimaterjali alusel Metsamõisa elamu juurde Lilli külas 3,4 ha maad ning Ly Laanemets erastab plaanimaterjali alusel Rehemäe elamu juurde Lilli külas 5 ha maad.

❖ Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks ja kinnitati piiride kulgemise ettepanek: Heldur Tammsaar Saksaveski elamu juurde Polli külas 0,5 ha maad; Johan Kukk Metsavahi elamu juurde Pärsi külas 7,4 ha maad; Taivo Rebane Kaevandiku elamu juurde Ainja külas 6,2 ha maad.

❖ Kinnitati 1. veebruarist 2006 Rahumäe 2a hoone üürnikele osutatavate kommunaalteenuste (elekter, küte, vesi, kanalisatsiooni, prügi, interneti püsiühendus) hinnad.

❖ Anti kasutusluba aktsiaseltsi "Nuia PMT" hüdraulikatsehhi soojatrassile.

❖ Määrati toimetulekutoetus 87 taotlejale kogusummas 94 552 krooni ja täiendav sotsiaaltoetus 17 abivajajale kokku 9950 krooni. Lasteaia toidutoetus määrati kolmeks kuuks 10 lapsele ning kolme ja enama lapsega pere õppetoetus 2 lapsele. Laste õppekäigu toetus anti 11 lapsele kokku 3300 krooni ja huvitegevuse toetus määrati 6 lapsele.

❖ Seati ühe raske ja ühe sügava puudega isiku üle hooldus, määrati hooldajad ning otsustati hooldajatoetuse maksmine. Lõpetati isiku üle seatud hooldus seoses tema surmaga.

❖ Määrati koduteenus kahele isikule ja kinnitati osutatavate teenuste hinnad.

"KUUSAKOSKI" OSTAB VILJANDIS VANAMETALLI

Aktsiasaelts "Kuusakoski" avas 12. jaanuaril Viljandis Vaksali t. 44 oma uue esinduse. Sinna pääseb Reinu teelt otse "Ehitus Service´i" poe vastast. Töö käib filiaalis "Kuusakoski" nime all aga juba detsembrikuu algusest.

"Parandasime Viljandi filiaali avamisega oma esindatust Kesk-Eestis. Viljandi linna ja maakonna inimestel on nüüd tunduvalt lihtsam ja mugavam vanametallist vabaneda," selgitas firma klienditeeninduse juht Kaido Aettik.

Viljandi filiaali juhib Juhan Kuur, uues esinduses teenindab esialgu kliente neli inimest.

Viljandi teenindusplatsil ostetakse musta ja värvilist metalli, pliiakusid ja autoromusid, vastu võetakse elektroonikaromusid ja vanu rehve. Pakutakse ka kõiki vanametalli käitlemisega seotud teenuseid. On vahetuskonteineri laenutus – see sobib ettevõtetele ja eraisikutele, kui neil tekib pidevalt metallijäätmeid. Saab tellida tõstukautot, kui metallese on väga suur (näiteks tsisternid, katuseplekid, traktorid).

Ehitiste ja metallkonstruktsioonide lammutus on vajalik eelkõige kinnisvaraarendajatele ja ehitajatele näiteks suurte hoonete lammutamisel.

Täiesti kasutuna näiv vanametall on tegelikult nii-öelda maas vedelev raha, sest kõikidele vanametalli toojatele maksab "Kuusakoski" raha. Metall kaalutakse ja hind arvutatakse vastavalt hinnakirjale (www.kuusakoski.ee). Raha saab kätte ühe tööpäeva jooksul. Infot teenuste ja hindade kohta saab küsida Viljandi klienditeeninduse telefonil 434 9665.

Lisaks igapäevasele metalliostule korraldab firma mitmeid kampaaniaid. Lähim on veebruaris, siis kogutakse ohtlikke jäätmeid akusid. Neid ei tohi tavalisse prügikasti visata ning seetõttu on kindlasti paljudel vanad akud garaažinurka, keldrisse või aeda vedelema jäänud.

On õige aeg kõik kasutud akud ära tuua — saab kodu puhtamaks, veidi raha ja antud on panus loodushoiule, samas on võimalik võita auhind.

Kõik inimesed, kes toovad veebruarikuu jooksul vana aku "Kuusakoski" teenindusplatsile, osalevad 1000-krooniste "Statoili" kinkekaartide loosimisel. Üle Eesti loositakse igas "Kuusakoski" esinduses üks 1000-kroonine "Statoili" bensiinitšekk (loositakse 10 kinkekaarti). Lisaks makstakse akude eest kokkuostuhinda (ühe 15-kilose aku eest saab 10,5 krooni).

Aktsiaselts "Kuusakoski" on Eesti suurim vanametalli koguja, töötleja ja eksportija, ta kuulub Soome päritolu "Kuusakoski" grupi koosseisu. Tal on esindus Tallinnas, Tartus, Narvas, Rakveres, Pärnus, Haapsalus, Paldiskis, Valgas, Türil , Kohtla-Järvel ja Viljandis.

Kerli Sarapuu

Oma ajalugu meenutades

Vanemate ja vanavanemate pildialbumid pakuvad teadmist sellest, kuidas aastakümneid tagasi meie taludes töö käis: heina tehti, loomi karjatati, reht peksti ning kapsaid istutati või sisse tehti.

Ülemine foto on kapsategu Morna mõisas (aasta on teadmata) ja teine heinalistest 3. juulil 1936.

Fotod erakogust

Eesti Rahva Muuseumi kirjasaatjad Karksi vallast

Eesti Rahva Muuseumiga seoses meenuvad esmalt suured esemekogud, küllap tulevad silme ette ka näitustel nähtud fotod, et aga muuseum teadmisi kogub, võib olla nii mõnelegi üllatus. Ühe teatmematerjali kogu — korrespondentide vastuste arhiivi talletajad — on olnud muuseumi kirjasaatjad.

Tänavu tähistab Eesti Rahva Muuseumi korrespondentide võrk asutamise 75. aastapäeva. Selle auväärse tähtpäeva valguses on sobiv heita pilk abiliste tehtud töödele ja vaadata, mida nad on Karksi vallast muuseumisse kogunud.

Esimesed kaastööd saime siit juba viis aastat enne korrespondentide võrgu loomist. Saatsime siis koolidesse küsimuskavu sooviga saada andmeid ehitiste, põllumajanduse, majatalitusriistade, liikumisabinõude ja muude esemete kohta. Vastamise võtsid sageli enda peale koolijuhid, näiteks Karksist M. Lukas, Toomesoolt Augustin Kuusik, Karksi-Nuiast Arnold Pärt, Karksist Jaan Mädamürk, Longist Jaan Roots ja Johannes Adamson, Perakülast Jaan Torri, Pöögle-Maielt Anton Animägi ja Saaretsist Jaan Karu, veel saime teateid ka Morna koolist.

Et vastused on kirjutatud käsitsi ja signeeritud sageli vaid allkirjaga, võib siin loetletud nimedes olla ebatäpsusi. Muuseum oleks tänulik, kui nendest meile teada annaksite, et saaksime elektroonilises andmebaasis need vead parandada.

Saaduna innustust kooliõpetajate aktiivsest kaastööst, loodigi 1931. aastal muuseumi juurde abiliste võrgustik, mille tuumiku moodustasid kooliõpetajad. Hiljem liitusid ärksad põllumehed, käsitöölised ja õpilased.

Karksi kihelkonnast said korrespondentideks põllumees August Puuste Perakülast, õpilane Julius Evert Karksist, käsitööline Mari Sarv Karksi-Nuiast ja metsatööline Eduard Jonas Mäekülast.

Neist kõige viljakamaks kujunes koostöö Mari Sarvega (1884—1977), kes alustas esmalt laulude üleskirjutamisega, saates neid Eesti Rahva Muuseumi rahvaluulearhiivile (praegu on hoiul Eesti Kirjandusmuuseumi fondides). Jõudumööda asus ta ka etnograafilistele küsimuskavadele vastama ning tegi seda nii usinasti, et 45 aasta vältel kogus andmeid enam kui sajale muuseumi küsimuslehele — kokku ligi tuhat lehekülge sisutihedat teatmematerjali. Juba 1936. aastal nimetati ta Eesti Rahva Muuseumi aukorrespondendiks.

Korrespondentide töö seisnebki peamiselt küsimuslehtedele vastamises. Muuseumi töötajad on koostanud küsimuslehti sooviga saada teateid mõne üksiku küsimuse või laiema teema kohta. Valdav osa küsimuskavadest on koostatud teaduri uurimisteemast lähtudes.

Korrespondent kui kohalik elanik saab hankida põhjalikke ja usaldusväärseid andmeid, vastates kas enda kogemustele tuginedes või küsitledes mõnda teadjamat inimest. Sel viisil on muuseum kogunud andmeid taluehitustest, põllundusest, kalastusest, mesindusest, naiste ja meeste käsitööst, toidumajandusest, kommetest ja muudel teemadel kokku ligi 250 küsimuskavale. Viimased uurimisteemad on käsitlenud küüditamisi, nõukogude aega ja argielu.

Teatmematerjali kogumise võistlustega oleme avardanud teemade ringi kodu-uurimuslike ja kultuurilooliste materjalidega, samuti oleme saanud kirjeldusi sellistel teemadel, mille kohta on muuseumis andmeid napilt.

Lisaks Mari Sarve üleskirjutistele naiste käsitööde, rõivastuse, Nuia alevi arengu, mõisamoonakate tööja elutingimuste ning laste mänguasjade kohta, oleme saanud Karksist häid võistlustöid E. Tammsaarelt (linakasvatusest), Anu Kadakult (käsitööst Pöögles, ajaloolistest teemadest ja mälestusi) ning Asta Jaaksoolt (Maie koolist ja koolielust, Pöögle kultuurielust ja 1941. aasta küüditamisest).

Karksist on võistlustöid tulnud ka viimaste aastate uurimisteemadele, näiteks Alli Pensa jäädvustas Karksi-Nuia algkooli ning Linda Kõpp (Pahuvere) ja Irene Karpa (Morna, Mäeküla) fikseerisid sõjajärgse küla. Läinud aastal vastas Asta Jaaksoo küsimuskavadele „Inimene ja keskkond kaasaja Eestis" ja „Küla ajaloo uurimise". Viimasele kavale saime andmeid ka Tiina Tafenault. Ülikooliaegu meenutas Maret Lina.

Kõik korrespondentide kaastööd on hoiul Tartus Eesti Rahva Muuseumi arhiivis ning on kõigile kohapeal kasutamiseks, olgu tegemist teadustöö kirjutajaga, käsitöömeistriga või inimesega, keda huvitab kodukoha ajalugu ja eluolu.

Muuseum tänab kõiki kaastöölisi ja kutsub kirjasaatjate võrguga liituma uusi abilisi. Ainult tänu kirjasaatjate toetusele suudab muuseum koguda erinevatest paikadest teatmematerjali endisest ja nüüdisaegsest eluolust.

Esimene proovikivi on tänavune teatmematerjali kogumise võistlus teemadel „Kokkupuuted võimuesindajate ja ametiasutustega" ja „Lemmikloom". Täpsemaid juhiseid saab muuseumi kodulehküljelt http: www.erm.ee või muuseumist posti teel.

Tiina Tael,
Eesti Rahva Muuseumi peaarhivaar, kirjasaatjate võrgu juhendaja

EESTI RAHVA MUUSEUM KUTSUB VÕISTLEMA

Eesti Rahva Muuseumi korrespondentide võrk tähistab tänavu oma 75. aastapäeva.

Kirjasaatjate töö seisneb muuseumi koostatud küsimuslehtedele vastamises, ent 48 aasta eest seadsime traditsiooniks korraldada igal aastal teatmematerjali kogumise võistlusi, mil keskendume ühele-kahele muuseumi uurimisteemale. Algava võistluse peateemad on „Inimene ja võim. Kokkupuuted võimuesindajate ja ametiasutustega" ning „Lemmikloom", oodatakse ka vabateemalisi kaastöid.

Esimesena nimetatud teemal soovime saada kirjeldusi kõikvõimalikest kokkupuudetest ametiisikutega ja asjaajamistest asutustes nii oma igapäevases elus kui muu argielu korraldamisel. Seekord keskendume põhiliselt nõukogude ajale ja sellele eelnenud Eesti Vabariigi aastatele.

Teemat aitab lahti kirjutada küsimuskava, mida saab muuseumi kodulehküljelt http://www.erm.ee lingi "Koostöö" alalingi "Küsimuslehed" alt, samas võib küsimuslehte nõutada ka muuseumist posti teel. Fotod ja dokumendid suurendavad vastuste väärtust.

Lemmiklooma teema annab osalejale palju võimalusi. Kirjutada võib oma või tuttavate lemmiku(te)st. Vastuste abil soovime uurida, miks inimene lemmiklooma vajab ning kuidas kulgeb looma ja tema peremehe igapäevane elu. Kirjutada võib nii vabas vormis kui küsimuskavale toetudes. Parem on, kui sõpru tutvustataks fotode abil.

Meelisteemad, näiteks kodukoha või -talu ajalugu, Venemaa eestlaste elu ja represseeritute elu, nõukogudeaegne elu, käsitöötehnikad ja tööprotsessid või muud osalevad vabateemaliste tööde rühmas. Neidki on lihtsam kirjutada abistavat küsimustikku kasutades.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on 1. august 2006. Need tuleb saata Eesti Rahva Muuseumi Veski t. 32, 51014 Tartu või tiina@erm.ee. Samast saab abistavaid küsimuskavasid ja täpsemaid tööjuhiseid.

Lubatud on töid esitada nii A4 formaadis paberile vormistatult (masinakirjas või käsitsi kirjutatult) kui digitaalselt. Arvuti kasutamise võimaluse korral eelistame kirjutatut saada CD-l või e-kirjaga. Töid võib esitada anonüümselt, ent sel juhul tuleb kinnises ümbrikus lisada kontaktandmeid (ei kuulu avaldamisele).

Tööd vaatab läbi hindamistoimkond, kes teeb kokkuvõtteid iga teema kohta eraldi. Paremaid töid auhinnatakse rahapreemiate ja muuseumi väljaannetega. Kokkuvõtteid tehakse ja auhinnad antakse kätte XIV kirjasaatjate päeval 29. septembril 2006.

Saadud materjale ei tagastata, neid kasutatakse teaduslikul otstarbel ja säilitatakse Eesti Rahva Muuseumi arhiivis.

Tiina Tael,
kirjasaatjate võrgu juhendaja

Kultuurivaramu auraamatu lehekülgi: Lille-Astra Arraste

Tantsujuhi tee algas viiskümmend aastat tagasi Karksis

15. aprillil 1933 sündis Karksi-Nuias tütarlaps, kel tantsupisik veres, sest Lille vanaisa tunti Karksi kandi esitantsijana.

Lille tantsis juba lasteaias „Tuljakut". Koolist suunati ta Viljandisse, et seal õpitud tantsud Nuiaski oma koolikaaslastele õpetaks. Aasta oli siis 1946 ja Lille 13-aastane.

1947. aastast kuni 1956. aastani jätkusid õpingud ja töö tantsujuhina Viljandis ja Tallinnas. Kultuuri- ja tantsujuhi töö kodukohas Karksis algas 1. veebruaril 1956. aastal. Sellest ajast alates on Lille rahvatantsualane tegevus tuntud ja hiljem ka tunnustatud kogu vabariigis.

Kahekümne seitsmest vabariiklikust tantsupeost on osa võtnud üheksakümmend kaks Lille-Astra Arraste juhendatud tantsurühma. Ta on kuulunud vabariiklike pidude lavastusbrigaadi seitsmeteistkümmend korda, sellest üldjuhi-lavastajana kaheksa korda. Lausa lugematuid kordi on ta olnud kohalike ja maakondlike rahvatantsupidude juht.

Lille tantsijad on tutvustanud eesti rahvatantsu ja Karksi kanti vabariiklikel võistutantsimistel, nad on viiskümmend kaheksa korda kodupaika esikohti ja laureaadi tiitleid. Suurem osa neist langeb tema eliitrühma „Sõlesepad" arvele. Karksi tantsijad on esinenud enam kui kahekümnes välisriigis rohkem kui poolsada korda.

Praegu Lille-Astra Arraste enam rühmi ei juhenda, vaid tegeleb koos abikaasa Rasmusega tantsualase uurimustööga.

Tantsutraditsioonid Karksi kandis jätkuvad.

Täiskasvanute tantsurühmadest jätkavad tänavu tütar Anneli Arraste juhendamisel 50. aastapäeva tähistav segarahvatantsurühm „Tantsurõõm". Naisrühm „Krõõt" alustas 15 aastat tagasi tegevust Lille juhendamisel, nüüdseks on juba 10 aastat juhendanud seda Anneli Arraste. Naisrahvatantsurühm „Kadri" tantsib 32. aastat. „Sõlesepad" alustasid tänavu 38. hooaega, juba 15. aastat juhendab seda Ants Arro.

Lille üks põhitõdedest nõudlikkuse, põhjalikkuse ja kohusetundlikkuse kõrval on järjepidevus. Ta on alati asetanud rõhu koolinoorte tantsurühmadele ja noorte tantsujuhtide väljaõpetamisele. Kooli tantsijatest on võrsunud 20 tantsujuhti, kes tegutsevad paljudes kohtades üle Eestimaa. Üks nendest on Anneli, kes juhendab Karksi-Nuia Gümnaasiumis kümmet tantsurühma.

Veel praegugi on Lille-Astra Arraste hindamatu nõuandja tänastele tantsuõpetajatele ja kultuuritöötajatele, vajaduse korral läheb ta ka ise tantsupõrandale.

Perekond on meile kõigile tähtis. Lillele oli tõeliseks toeks tema ema. Ilma ema ja teistegi pereliikmete mõistva suhtumiseta ja abita poleks ta nii silmapaistvate saavutusteni jõudnud.

Lille perekond on tantsiv ja tantse õpetav pere. Tütred ja poeg leidsid elukaaslasedki rahvatantsurühmadest. Tütar Angela on professor, ta töötab Tallinna Ülikooli koreograafia õppetooli juhatajana ja kasvatab poega.

Tütar Anneli on Karksi Kultuurikeskuse tantsujuht, kes lõpetab tänavu Tallinna Ülikooli koreograafia alal. Anneli peres on kolm poega ja tütar. Vanim poeg ja tütar, kes küll ise juba tööl, vajavad samuti aeg-ajalt ema abi. Poeg Ahti huvitub rohkem tehnikast ja on tänaseks tantsuga lõpparve teinud, tema peres kasvavad tütar ja poeg.

Lille on rõõmus ja hoolitsev vanaema, eriti kui kõik tema seitse lapselast nende kodus koos on. Tema kodus on alati huvitav ja mõnus ning kui veel need humoorikad juhtumised jutuks tulevad, saab halvemgi tuju heaks.

Kord sõitis Lille rongis oma lasterühmadega Tallinna koolinoorte tantsupeole. Äkki karjatas ta ja haaras kahe käega peast kinni: ühele rühmale oli „Oige ja vasemba" õpetamata jäänud. Veidi aja pärast tõusis tantsupoiss Heiki ja ütles: "Õpetaja, ärge muretsege, me oleme ju seda tantsu näinud!"

Mis seal imestada, koolis oli palju rühmi ja ka kogu vabariigi rühmad tuli enne suurpidu kaks korda üle vaadata.

Teine lugu. Lille ema aitas tantsurühmale treeningpluuse õmmelda. Õpetaja Kilusk avastas rongis, et ühel pluusil on käised ainult traageldatud. Mis siis ikka, tuli käsitsi õmmelda. Tallinna jõudes oli poisi pluus korras.

1959. aastast sai Lillest Abja rajooni vastutav rahvatantsuinstruktor. 1960. aastal oli vabariiklikul peol kavas "Ungari tants". Helju Mikkel tuli kontrollima, kas Lillel on tütarlasterühmale tants õpetatud. Tollal ei osanud Lille veel hästi tantsukirjeldusi lugeda, aga tantsu õpetas selgeks küll.

Helju Mikkel avastas, et tantsu joonised olid tagurpidi. Pärast Lille pisaraid alustati ümberõppimist.

Kõige raskemaks oma lavastajatöös peab Lille-Astra Arraste 1990. aasta XIV üldtantsupidu, kus ta oli pealavastaja ja tema ülesanne oli lavastada 8000 tantsijaga proloogi „Päike, maa ja meri". Lavastusse kaasati ka hobused ning tantsupeotule sissetoomine ja süütamine.

Meil on hea meel, et Lille-Astra Arraste on Karksi kandis südamega rahvatantsualast tööd teinud ning praegu jäädvustab seda.

Linda Arro

Jätkame auraamatu lehitsemist. Järgmine kord tutvustame Luule Rigertase tegevust.

• **Raamatukogus.** PIRET KASE foto

KULTUURIKALENDER

VEEBRUAR
Kultuurikeskus ja külamajad

K, 1. 02	kell 13	Küünlapäeva kesklõuna külalistega Lilli külamajas
P, 5. 02	kell 10	Folkloorseminar „Regilaul, rahvalaulud, laulumängud, ringmängud", lektor Eesti Kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakonna teadur Taive Särg. Rngmängud, laulumängud – valla folkloorispetsialistid Lille-Astra Arraste ja Anneli Mäeots
K, 8. 02	kll 17.30	Mälumäng
R, 10. 02	kell 17	"Hõbeniidi" õhtu
L, 11. 02	kell 14	Väljasõit Viljandisse VIII rahvusvahelisele talvisele tantsupeole
P, 12. 02	kell 14	Barokk-kontsert "Tallinn Baroque" (Liina Saari sopran, Raivo Tarum-Zink trompet, Tõnu Jõesaar tšello, fiidel ja Imbi Tarum klavessiin). Piletid eelmüügis ja kohapeal 30 ja 50 kr.
T, 14. 02	kell 19	Lilli küla sõbrapäeva kokkuistumine külamajas
N, 16. 02	kell 16	Sõbrapäev Polli külamajas
N, 16. 02	kell 18	Peterburi tsirkuseetendus kogu perele, piletid 25, 40 ja 85 kr. eelmüügis ja kohapeal
R, 17. 02	kell 18	Lõuna-Mulgimaa koolinoorte moe*show* — "Ketaspidur" jpt., piletid eelmüügis ja kohapeal 30 kr.
R, 18. 02	kell 12	Lastehommik Karksi külamajas
L, 18. 02	kell 19	Maakonna X loometantsijate ühiskontsert „Nostalgia", tantsuõhtu orkestriga „Onupoeg", piletid 30 kr. eelmüügis ja kohapeal
E, 20. 02	kell 19	Noorteteatri esietendus: Silvia Soro „Omamoodi pardipoeg", pilet 25 kr. eelmüügis ja kohapeal
K, 22. 02	kell 17.30	Mälumäng
N, 23. 02	kell 18	Viljandi maavanema vastuvõtt (kutsetega)
R, 24. 02	kell 13	Vabariigi iseseisvuspäeva kontsert-aktus (transpordi korraldamiseks palume registreerida külamajades)
L, 25. 02	kell 10	Lõuna-Eesti mesinike päev (info Leili Nael, tel. 5695 8776).
L, 25. 02	kell 19	Viljandi Talupidajate Liidu pidu (info Peeter Lääne, tel. 5624 0049)
P, 26. 02	kell 13	Vastlapäev Tuhalaane külamajas
P, 26. 02	kell 13	„Vistel, vastel liugu laskem" Lillis
T, 28. 02	kell 11	Vastlad Karksis
T, 28. 02	kell 16	Vastlapäev Polli külas
T, 28. 02	kell 16	Pärastlõuna vastlaõhtu ehk lihaheitepäev, pudrupäev ja liugupäev Karksi-Nuias! Asutused, ettevõtted, firmad! Ootame vuristama ja liugu laskma!

Näitused kultuurikeskuses

17. 01 – 15. 02	Teet Lindma maalide näitus „Pildis ja sõnas"

Sudiste külamaja

R, 10. 02	kell 18	Noorte disko
T, 14. 02	kell 17.30	Sõbrapäev kohvilauas, külas Kalju Kask
N, 16. 02	kell 11	Kohtumine hooldustöötaja Riinaga
L, 25. 02	kell 12	Perenaiste ring ja vastlapäev

Kokkulepitud aegadel käsitööring, tantsuring ja noorte bändiproov.

Karksi-Nuia Gümnaasium

30. 01—3. 02		Reaalainete nädal
T, 14. 02		Sõbrapäeva tähistamine
K, 15. 02	kell 9.50	"2-1=0" - "Kaelapuuteatri" etendus algklassidele, pilet 18 kr.
K, 22. 02		Osalemine koolilehtede päeval Võhma Gümnaasiumis
E, 23. 02		Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine
T, 28. 02		Talispordipäev
T, 28. 02		mälumäng "Meediamull" Viljandi Kultuurimajas

Karksi külamaja noortetuba on avatud iga päev kella 16–22.
Kultuurikeskus jätab õiguse teha kultuurikalendris muudatusi! Jälgige reklaami!
PILETITE MÜÜK T, K, N kella 11—13 ja 17—19, info tel. kultuurikeskus 435 5529 Polli külamaja 434 1021, Tuhalaane külamaja 433 2137, 5346 6347, Karksi külamaja 433 2736, 5668 1792, Lilli külamaja 433 2416, 523 9232. Teisipäeviti külamajade kultuurispetsialistid kultuurikeskuses.
Kultuurikeskuse kodulehekülje aadress: http:// kultuurikeskus.karksi.ee.

Märtsis toimub valla vokaalansamblite päev

11. märtsil kell 15 ootame kõiki valla vokaalansambleid kultuurikeskusesse. Igal laulukollektiivil tuleb esitada kaks laulu vabal valikul ning kontserdile järgneval koosviibimisel on oodatud kõik põnevad etteasted. Külla on lubanud tulla ka kolm ansamblit Saaremaalt.

Palume kollektiividel endast teada anda 22. veebruariks kultuurikeskusesse (tel. 435 5529). Ootame kontserdile arvukalt huvilisi.

Sirje Sossi,
kultuurikeskuse muusikaspetsialist

Veebruarikuu külakoosolekud

9. veebruaril kell 15 toimub Tuhalaane külamajas küla üldkoosolek. Arutame külaprojekte.

25. veebruaril kell 15 toimub Murri häärberis Muri, Morna ja Suuga küla üldkoosolek. Arutame külaprojekte.

Lilli küla koosolek toimub 14. veebruaril kell 19. Oodatud on kõik Lilli külaelust huvitatud inimesed. Teeme plaane selleks aastaks ja vaatame üle tehtu.

KÕIK LAPSED HÄÄLETAMA!

Karksi-Nuia Linnaraamatukogus on näitus lastekirjanduse auhinnale "Nukits" kandideerivatest raamatutest.

Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus korraldab iga kahe aasta tagant lugejaküsitlust, mille käigus lapsed hindavad eesti lasteraamatuid ja illustratsioone. Ootame kõiki põhikoolieas lugejaid tutvuma 2004. ja 2005. aastal ilmunud algupärase lastekirjanduse esmatrükkidega, et valida välja kahe viimase aasta parim eesti lastekirjanik ja parim eesti lasteraamatu illustraator. Oma lemmikraamatu poolt saab hääletada raamatukogus kuni 17. veebruarini.

Konkursi tulemused tehakse teatavaks pidulikul lõppüritusel 1. aprillil Tallinna Raekojas. Peale auhinnasaajate kutsutakse sinna ka 101 hääletuses osalenud last, kes valitakse loosi teel kõigi vastanute hulgast.

Võistlevate raamatute nimekiri ja hääletussedel on kättesaadav ka raamatukogu kodulehekiljel www.raamatukogu.karksi.ee.

Mare Torim

TERITAGEM VAIMU!

Karksi-Nuia Linnaraamatukogu tahab tugevdada sidemeid lugejatega ning avaldab selleks iga kuu valla ajalehes ning paneb välja raamatukogus ja oma koduleheküljele kaks kirjandust ja kirjanikke puudutavat küsimust.

Õiged vastused tuua koos oma nime ja kontaktandmetega 20. kuupäevaks raamatukokku või saata meiliaadressil nuialrk@karksi.ee. Iga kuul loositakse välja üks auhinnavõitja, kelle nimi ja õiged vastused avaldatakse järgmises ajalehes.

1. Kes võitis 2005. aastal maailma mainekaima kirjandusauhinna – Nobeli kirjanduspreemia ja kes Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali 2005. aasta kirjandusauhinna?

2. Kes on see eesti luuletaja, esseist ja tõlkija, kes sündis 1941. aasta jaanuarikuus Tartus poola rahvusest õppejõu ja eestlannast tantsijatari perekonnas? Ta on õppinud Tartu Ülikoolis romaani filoloogiat ja ...

Mare Torim

Õnnitleme sünnipäeva puhul!

1. veebruar	*Alvine Kass*	*Karksi-Nuia*	*90*
3. veebruar	*Hilda Sinka*	*Lilli*	*85*
3. veebruar	*Arnold Turb*	*Karksi-Nuia*	*80*
3. veebruar	*Jakov Veber*	*Karksi-Nuia*	*75*
9. veebruar	*Linda Meho*	*Karksi-Nuia*	*75*
10. veebruar	*Edgar Sarv*	*Allaste*	*80*
10. veebruar	*Maimu-Lille Jegi*	*Karksi-Nuia*	*75*
10. veebruar	*Veera Virit*	*Kõvaküla*	*65*
11. veebruar	*Sinaida Hunt*	*Morna*	*90*
12. veebruar	*Paul Ereline*	*Karksi-Nuia*	*70*
14. veebruar	*Helmi-Marie Vahalaid*	*Lilli*	*85*
14. veebruar	*Linda Kilk*	*Hirmuküla*	*80*
14. veebruar	*Arno Kuusik*	*Karksi*	*70*
19. veebruar	*Rein Nael*	*Polli*	*65*
20. veebruar	*Ants Tepper*	*Karksi-Nuia*	*70*
23. veebruar	*August Paju*	*Karksi-Nuia*	*75*
24. veebruar	*Benita Varik*	*Karksi-Nuia*	*80*
25. veebruar	*Säde Kals*	*Karksi-Nuia*	*70*
26. veebruar	*Aime Bachmann*	*Karksi-Nuia*	*80*

Õnnitleme väikesi vallakodanikke ja nende vanemaid!

20. jaanuaril sündis Tuhalaane külas Agnes Saidla ja Alar Adelbergi perre tütar ANETE.

Loomekonkurss "Maakodu 2006"

Eesti Põllumajandusmuuseum kutsub üles kõiki kuni 25-aastaseid noori, kes kirjutavad, joonistavad, pildistavad, teevad PowerPointi esitlusi jm., osalema konkursil "Maakodu 2006".

Konkursi eesmärk on pakkuda noortele võimalus oma loomingut tutvustada, teistega kogemusi vahetada, õppida uut ning väärtustada oma kodu, perekonda ja elupaika.

Konkursile laekunud tööde näitus avatakse 1. juulil Ülenurme mõisa- ja talupäevade sarjas. Samas autasustatakse paremaid töid. Sügisel läheb näitus rändama Eesti koolidesse.

Hindajate seitsmeliikmeline žürii koosneb loomeinimestest. Hinnatakse head ideed, loomingulisust, head lahendust ja vaimukust. Arvesse võetakse osalejate vanust: omaette võistlevad 2—7-, 8—12-, 13—18- ja 19—25-aastased.

Tööd palutakse saata või viia 19. maiks 2006 märgusõnaga "Loomingukonkurss" aadressil Eesti Põllumajandusmuuseum, Pargi t. 4, Ülenurme, Tõrvandi pk. 61701 Tartu maakond, e-post epm@epm.ee, märgusõna "Loomingukonkurss". Töö juurde tuleb eraldi lisada oma nimi, elukoht, vanus, lasteaed või kool ja töö pealkiri.

Täpsem info tel. 738 3819 ja e-mail epm@epm.ee.

• **Kunstnik Juta Räägeli töö "Vanapagan Lasna" (vilttehnika).**
MAIRE TORIMI foto

Mälestame jäädavalt lahkunuid ja avaldame kaastunnet omastele

RUDOLF MURU
27. 12. 1922 – 12. 01. 2006
Mäeküla

ERNA VELS
16. 01. 1917 – 15. 01. 2006
Polli

HANS KOPPEL
21. 04. 1923 – 17. 01. 2006
Pärsi

EMILIE LATTIK
29. 09. 1919 – 21. 01. 2006
Lilli

EINO-JOHANNES PAJU
8. 02. 1944 – 21. 01. 2006
Pärsi

MARIA KIRJANE
2. 01. 1921 – 22. 01. 2006
Polli

VELDA-ALVIINE PÜRG
10. 11. 1918 – 23. 01. 2006
Karksi

REIN SOMMER
21. 02. 1942 – 26. 01. 2006
Karksi

Politsei vihjetelefon on 433 8995.

Tulge ja osalege eksklusiivse prantsuse näonahahoolduse kosmeetika TASUTA turu-uuringus kasvõi kohe! Info tel. 5345 3034 või 434 5372.

OÜ "Valmeedo" **ostab** lepa- ja haavapalki, vajadusel lõikus ja väljavedu. Ostame ka lepa- ja haavapuu raieõigust. Info tel. 517 6836.

Anonüümsed alkohoolikud kogunevad reedeti kell 18.30 Karksi Peetri koguduse pastoraadis lossimägedes.

OÜ LANDEKER

Ostame kasvavat metsa, metsamaad ja raieõigust (läbiraiutud ja hüpoteegiga). Hind kuni 120 000 kr/ha. Ettemaksu võimalus. Maa mõõtmine ja nõustamine. Ostame ka tehtud lageraiet ja vanu taluhooneid.

Tel. 489 4055, 511 0415, 517 9866, faks 633 5576, Rapla, Tallinna mnt. 14, kab. 332

• **Karksi-Nuias Pärnu, Tartu ja Viljandi maantee ristmik 1915. aastal. Vankris on Polli mõisniku von Strycki lapsed Erika (s. 1907), Marie-Luise (1908) ja Frederick-Georg (6. septembril 1912). Tagaplaanil praegune "Kauka Baar".**

ESIMESED SÕJAJÄRGSED

Nõukogude võimu kõiki aastakümneid iseloomustasid ulatuselt ning eesmärkidelt erinevate inimrühmade vastu suunatud repressioonid. Sõjajärgse kümnendi võib siiski tinglikult jagada kolmeks. Aastad 1944—1947 olid mõneti leebemad, see oli niinimetatud järel-eesti aeg: represseeriti peamiselt niinimetatud fašistide käsilasi.

Lisaks sõjaeelsele suurküüditamisele 14. juunil 1941, mil viidi ära üle 10 000 inimese, toimus 15. augustil 1945 vähema ulatusega esimene sõjajärgne küüditamine.

Kannatusterohkemad olid aastad 1948—1952. See oli stalinistlike repressioonide kõrgaeg. Siia tuleb arvata 1949. aasta 25.—27. märtsi suurküüditamine (operatsioon "Priboi"), millega viidi ära ligi 21 000 inimest ning mis hõlmas peamiselt maarahvast ja varem arreteeritute perekondi (naisi, lapsi, vanureid). Samasse sarja kulub 1950. aasta 21.—26. märtsil olnud EK(b)P Keskkomitee VIII pleenum, mis oli suunatud loovintelligentsi vastu.

Aastaid 1953—1955 iseloomustab Stalini surma järgne segadus Kremli võimuladvikus ning massirepressioonide järk-järguline nõrgenemine.

Üks arreteerimine teise järel

Ajavahemikul 1944—1947 arreteeriti ja viidi ära politseis töötanud ning Kaitseliitu või Omakaitsesse kuulunud mehed, kellest paljud olid taluomanikud.

Halliste ümbruskonnast arreteeriti konstaablid Juhan Parbus, Ants Kadak ja Johannes Kikas. Arreteeriti Omakaitse juht, Vana-Karistes sündinud Jaan Maide ning nende ridade kirjutaja isa sugulane, Rajangu (Laatre) vallavanem, Ala-Rinna talu peremees Arnold Jänes, kelle naine koos kahe tütrega oli küüditatud juba 1941. aasta juunis.

NKVD võttis kinni Abja panga direktori Hugo Tammaru, Abja apteegi omaniku Juhan Sõrmuse ja ühiskonnategelase Leo Talve. Arreteeriti Polli Põllutöökooli juhataja sõja-aastail Johannes Rumbalu ja õpetaja Leonhard Rummi. Hallistest viidi ära taluperemehed, aktiivsed ühiskonnategelased Elmar Tusti Väguri talust, Eduard Tõnisson Peernalt, Oskar Buschmann Agilt, Hans Karu Kaubilt, Peeter Voit Jõksilt, Juhan Kivimägi Riivlelt, Jaan Prikk Lohult, Peeter Pugal Kiviristilt, Alfred Koort Kirikumõisast, Peeter Putnik Metsamõisast, Marie Paukson Puisilt, Elmar Laks Mukult, Hans Kuum Masalt, Eduard Lääts Jaasilt jt.

Ära viidi kaupluse omanik ja Halliste-Pornuse Vabatahtliku Tuletõrjeühingu üks asutajaid Anton Mangulson ning Schulzide perekond. Ligi 30 000 mehest, keda kokku üle Eesti represseeriti, suri, see tähendab tapeti üks kolmandik.

Repressioonide tulemusena likvideeriti 1953. aastaks metsavendlusele nii oluline toetajaskond: üldse õnnestus julgeolekuorganitel hävitada üle 16 000 metsavenna ehk "bandiidi". Aprilliks 1949 oli ühtlasi loodud soodne olukord kollektiviseerimiseks — ärahirmutatud talupidajaid oli hõlbus kolhoosidesse sundida.

1890. aastal Heimtali vallas sündinud arsti ja luuletajat, ENSV esimest Ülemnõukogu Presiidiumi esimeest Johannes Varest (Barbarust) tabas 29. novembril 1946 äkksurm. Toona "sosistati", et Vares lasi end maha, sest olla keeldunud Moskva võimude käsul Eestis massiküüditamise jätkamist. Varese põrm sängitati Tallinna Metsakalmistule. Samale kalmistule oli 1946. aasta augustis sängitatud kodumaale toodud näitekirjaniku ja luuletaja, 1886. aastal Kroonlinnas surnud ning 60 aastat võõras mullas puhanud Lydia Koidula (Jannsen-Michelson) põrm.

Hukati natslikud sõjaroimarid

20. novembrist 1945 kuni 1. oktoobrini 1946 toimus Saksamaal Nürnbergis ajaloo esmakordne kohtuprotsess peamiste natslike sõjaroimarite üle. Nelja võitnud liitlasriigi — NSVL, USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa esindajatest koosnev tribunal võttis vastutusele 24 kõrgeimat natsitegelast, kellest 12 määrati surmanuhtlus.

Adolf Hitler ja Joseph Goebbels koos perega võtsid endilt elu juba 1945. aasta aprilli lõpul, Hermann Göring, Robert Ley ja Heinrich Himmler lõpetasid samuti elu eri aegadel enesetapuga. Martin Bormanni aga ei õnnestunudki tabada. Arvatakse, et ta hukkus 1945. aasta mai algul Berliinist põgenemise katsel. Talle mõisteti surmanuhtlus tagaselja.

16. oktoobril 1946 viidi täide surmanuhtlus poomise läbi kümne kohtualuse suhtes: Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Julius Streicher ja Arthur Seyss-Inquart. Kolm kohtualust — Hjalmar Schacht, Hans Georg Fritzsche ja Franz von Papen — mõisteti õigeks. Ülejäänutele mõistis kohus eri pikkusega vanglakaristuse.

Seniajani vaieldakse, miks anti kohtu alla vaid tippnatsid. Arvatakse, et nende jäädava kõrvaldamisega õnnestub varjata Nõukogude Liidu ja lääneliitlaste salasobinguid natsliku Saksamaaga.

Karmist karistusest pääsesid Wehrmachti kõrged ohvitserid, kes otseselt kavandasid ja juhtisid operatsioone nii Ida- kui Läänerindel: Erich von Mannstein, Friedrich von Paulus, Felix Steiner, Adolf Heusinger, Reinhard Gehlen, Heinz Guderian ja Gerd von Rundstedt, samuti diplomaate ja teadlasi, nagu Walter Dornberger, Werner von Braun, Hans Speidel, Erich Oberländer, Walter Schellenberg jt. Mitmed neist leidsid rakendust uutes sõjalistes struktuurides.

Ka Nõukogude Liidus ja teistes idabloki maades toimusid taolised kohtuprotsessid. Need lõppesid tavaliselt avalike hukkamistega. Riias hukati Baltikumi SS ja politseivägede kindral Jeckeln, Velikije Lukis poodi avalikult linna saksa garnisoni ülem von Sass, Lvovis hukati kasakavägede kindral Helmuth von Pannwitz, üles poodi ka sakslaste poole üle läinud Vene vabadusarmee juhataja Andrei Vlassov.

Kohtuprotsesse peeti samuti Jaapani sõjakurjategijate üle.

Aastail 1961—1962 lavastati protsessid sõjakurjategijate üle Tallinnas, Tartus ja Pärnus, kõigile kohtualustele mõisteti surmanuhtlus.

Taludest viidi ära viimased vene (ukraina) sõjavangid. Mitu neist oli leidnud kohalike naiste hulgast endale elukaaslase ja soetanud lapsed. Minu tädi talust Kuustlest võeti kinni ukrainlane Dimitri Maslenko, kes oli talus saanud omainimeseks. Hiljem kodust saadetud kirjas ta kurtis, et sugulased ei taha teda enam omaks tunnistada ning käskivat tagasi Eestisse pöörduda.

Sõja järelkaja koolis

Sõja-aastail Kaubi mõisa lähedal uue kodu leidnud Ehatammede pere kolm venda Villi, Endel ja Tiit meisterdasid Tallinnast Lutheri vabrikust hangitud vineeritükkidest püstolite ja automaatrelvade töötavaid mudeleid. Kuulideks olid puupulgad, mis tulistati "relvast" kummipaela tekitatud löögiga. "Relvi" võis saada kanamunade ja või vastu. Harvad polnud juhused, kui isa kodus imestas, et kanad olla hakanud vähem munema. Õpetajad aga pahandasid, et vennad ei käi laupäeviti koolis. Selgus, et nende ema ja tädi olid babtistid, sealiha nad ei söönud ning laupäeviti lauldi ja palvetati koos kodus. Vendadest vanim Kaldi oli olnud sõjas, teda nägi harva. Jaan Rannap juunior kirjutas küll pisut muudetud kujul vendadest oma noorsooraamatus "Koolilood".

Kord enne laulutundi käis meil klassis mütsisõda – kellegi läkiläki lendas klassis ringi. Abjast ümberkasvamisele saadetud Heino Tuuri visatuna tabas müts kogemata klassi tagaseinal rippuvat Stalini pilti, mis kukkus põrandale – klaas ja raam purunesid. Klassis valitses haudvaikus, kui sisenes direktor Jaan Rannap seenior. Ootasime temalt raevukat peapesu, kuid direktor käskis vaid tükid põrandalt koristada. Järgmisel päeval oli klaasitud pilt taas vanal kohal seinal.

Mõni aeg hiljem kutsus Heino paar poissi endaga kaasa Halliste poodi, kus ostis kaupmees August Rietilt ära kõik müügil olnud raamatud. Koos tassisime need kooli internaati poiste magamistuppa, kus Heino rebis Lenini valitud teoste paksudel köidetel kõvad kaaned ära. Seejärel lõikas ta köite selja punase riide ribadeks ja keeras papitüki ümber. Saadud punased ribad õmblesime pluusivarrukale – nii said meist üleöö pioneerirühma juhid.

Mõlemad ohtlikud teod möödusid jälgi jätmata. Koolis asus pioneerijuhina tööle parteiveteran Hendrik Alliku vennatütar Õie Allik, kes sai poistega hästi läbi ning organites koputamas ei käinud. (Hendrik Allik oli lõpetanud Esimese maailmasõja eel Halliste kooli, tema vanemadki on sängitatud Halliste kalmistule.)

Noore pioneerijuhi eestvedamisel toimus mitmeid huvitavaid koondusi ja puhkeõhtuid. Paaril korral sõitsime lahtise veoautoga Kosksilla kooli sealsete pioneeridega kohtuma. Külakostiks viisime kaasa raamatuid.

Ahto Jänes

(Järgneb)

Müüa Karksi-Nuias mansardkorrusega remonti vajav maja ja puukuur. Üldpind 224 m², elamispind 160 m², kinnistu suurus 3972 m². Majas 5 korterit, võimalik ümberehitamise teel muuta ühepereelamuks. Võib ka vahetada 2-toalise korteri vastu Viljandis. Hind 190 000 krooni. Hilja 5660 9970.

Ostan lepapalki ja kasvavat leppa. Info tel. 5664 2061.

Kauplus "Merilyn" Karksi-Nuias vajab **müüjat** või **asendusmüüjat**. Info õhtuti tel. 518 2595.

Tulge degusteerima uudset tervislikku energiasööki. Info tel. 5455 1101 või 434 5372.

Head naabrimeest ja nõuandjat
EINO-JOHANNES PAJU
mälestavad ja avaldavad kaastunnet Vilvele ja lastele
Rennod.

KARKSI VALLA INFOLEHT. Karksi-Nuia Postkontor, 69102. Toimetus: Maire Torim (toimetaja, tel. 435 5523, fax 435 5522, e-post maire.torim@karksi.ee), Heiki Arro, Inge Dobrus, Helve Joon, Erika Krjutškova, Olav Renno ja Ülle Roomets.